

**A TAPOLCAI PLECOTUS
BARLANGKUTATÓ CSOPORT
2004. ÉVI
BESZÁMOLÓJA**

Összeállította: Szilaj Rezső

Tartalomjegyzék

Tartalomjegyzék.....	1
I. Keszthelyi-hegység.....	2
1. Csodabogyós-barlang.....	2
a. Patakmeder-ág.....	2
b. Füstölős-ág.....	3
c. Denevérmegfigyelések.....	3
d. Hőmérsékletmérések.....	4
2. Szél-lik.....	5
3. Vaddisznós-barlang.....	5
4. Egyéb barlangok.....	5
II. Tapolcai barlangok.....	6
1. Tavasbarlang.....	6
2. Kórház-barlang.....	6
3. Plecotus 1-barlang.....	6
4. Kincses-gödör.....	6
5. Berger Károly-barlang.....	7
a. Feltáró kutatás.....	7
b. Térképezés.....	7
c. Hőmérsékletmérések.....	10
III. Csoportélet.....	13
IV. Összefoglalás.....	18
Melléklet: A Berger-barlang 1:100-as térképe	

I. Keszthelyi-hegység

1. Csodabogyós-barlang (közös kutatási terület a Styx Barlangkutató Csoporttal)

a. Patak-meder-ág: 2004. augusztus 21-én a balatonedericsi Styx Barlangkutató Csoport által rendezett balatonedericsi kutatótábor keretében újabb járatot tártunk fel a Patakmeder-ág alatt. Ennek becsült hossza kb. 25 m, becsült mélysége 8 m. A járatot feltáró csapat tagjai Bán Balázs, Losonczy Gábor, Nagy István, Németh Sándor, Szilaj Rezső, Fülöp Szilárd voltak

Itt a munkát még a tavasz folyamán kezdtük el. Munkagödrünk, amelyből végül bejutottunk, a Patakmeder-ág déli végénél helyezkedik el. Az elbeszélések szerint itt valamikor egy bontásra érdemes végpont volt látható, de összeomlott, majd egy felsőbb járatban végzett bontás során teljesen betemették. Ennek a végpontnak a feltárása lett volna munkánk célja.

A törmelékdomb eltakarítása után, további mintegy 1 méteres mélységben elértük az összeomlott járatot, amely a belátható 2 m alapján úgy tűnik, a Patakmeder-ágra merőlegesen, nyugat felé vezet. A beomlott kövek bontása, fessegetése azonban túlságosan kockázatosnak tűnt a szűk hely miatt, így további mélyítésbe kezdtünk, abban a reményben, hogy a hasadék alsóbb részein bontva megkerülhetjük a veszélyes szakaszt. Ezt ugyan egyelőre nem sikerült megvalósítani, viszont hamarosan egy lyuk kezdet megnyílni a járat talpán. A bontást végző Bán Balázs rövidesen kitágította a nyílást és szabaddá vált az út az ismeretlenbe.

Az új szakasz lényegében a Patakmeder-ág déli szakaszának alsó szintjét képezi, attól álfenék választja el, amely az ágat alkotó tektonikus hasadék összeszűkülése miatt halmozódott fel a szűkület felett. A bejárat alatt mintegy két méteres mélységben egy törmelékből álló párkány helyezkedik el. Innen mintegy két métert be lehet kúszni az eredetileg kutatott nyugati irányú hasadékba, és

úgy tűnik, annak járható részétől már csak egy-két kötömb választ el minket.

A feltárás nagyobb része azonban észak felé található, ahol egy szűk aknában kell lemászni néhány métert, majd egy törmeléklejtőn érjük el a legmélyebb és legtágasabb pontot. Innen a szemközti lejtőn még felmászhatunk egy keveset, de az omladék végül lezárja a folytatást. A legmélyebb ponton és a levezető lejtőn is, főként a keleti fal tövében több helyen érezhető a levegő feláramlása, így további kutatásra is érdemesnek tűnt a hely a hely.

A feltárt szakasz a barlang ismert részeinek többségéhez hasonlóan tektonikus hasadék, amely ez esetben max. egy méter szélességű, falain a lecsorgó víz által kialakított oldásformák, illetve kisebb huzatborsókövek láthatók. A járat köves-agyagos talpán több helyen csepegés által kialakított negatív formák figyelhetők meg.

Az ősz folyamán a mélyponton egy alkalommal kíséreltünk meg bontást egy kisebb, huzatos lyuk mentén. Úgy tűnik azonban, hogy a huzat nem a járatból jön közvetlenül, hanem a falról levált kőzetlap mögött kialakult részből, így a hely nem ígér gyors továbbjutást, bár homokos üledékkel kitöltött aljzata amúgy könnyen bontható.

További kutatásaink során újra a nyugati irányú hasadék kitágításával kísérleteztünk. Alulról, a már említett két méteres szakaszból az áttörés sajnos túlságosan omlásveszélyesnek bizonyult, így a felső bejárat kiszélesítése mellett döntöttünk. A munka elősegítése, pontosabban a lecsúszás elkerülése érdekében az alsó szint lejárátát egy kötömbbel ideiglenesen eltömtük. Több nagy kő szétverése és kiemelése után már csak egy szűk nyílás kibővítése maradt hátra. Ezen idáig egyedül Csepi Krisztina jutott át nagy nehézségek árán. (Dec. 4.) A folytatás állva járható ugyan, de csak két-három méter hosszú, végében nagy kötömbökkel. Sikerült viszont megtalálni John Szilárd több éve begurult sisakját.

b. Füstölős-ág: A tavalyi év folyamán feltárt, a Patakmeder-ágból nyíló szakasz feltárását 2004 első

felében is folytattuk. A közeli Szél-lik felé eső végponton, ahol jelentős huzat is érezhető, még előző évben sikerült egy szűkületet annyira kitágítani, hogy azon átbújva egy 2-3 m mély aknába jutottunk. A továbbvezető hasadékba egy kőtömb volt beszorulva. Az idei évben sikerült átásni a kőtömb alatti homokkitöltést és több műszak után kb. három métert előrejutni. A repedés itt újra beszűkül, de lefelé mélyítve valószínűleg valamivel tágasabb szakaszba juthatnánk. Erre azonban már nem került sor, mivel a Füstölős-ág legszűkebb része felett levő omladék bedőlt, és azt csak 2005 januárjában bontottuk ki újra.

c. Denevérmegfigyelés: Barlangjárásaink során nov. 20-án a lejárát alatt három kis patkósorrú denevért figyeltünk meg, az Óriás-terem keleti végénél pedig egyet.

d. Hőmérsékletmérések

Február 7: A Füstölős-ág Szél-lik felőli végén) C°-t mértünk, ugyanitt a talaj hőmérséklete 9,3 C° volt.

Február 14: A Füstölős-ág bejáratánál 8,4 C°-t mértünk.

Szeptember 11: A Patak-meder déli végén levő bontási ponton 9,3 C°-t mértünk.

2. Szél-lik

A barlang alján, az Óriás-teremben sikerült széttörni azt a nagy követ, amely eddig csak a legvékonyabbaknak tette lehetővé a legalsó, szűk részekre történő lejutást. Az innen érkező huzat és a falon látható nagy borsókövek alapján jelentős részek húzódnak még a mélyben. Az omladék bontását elkezdjük, de az eredményhez még sok munkára lesz szükség.

3. Vaddisznós-barlang

A barlangban jelenleg radondetektor-cserét folytatunk, a bejárat alatti teremben, két detektorral. A mérések célja a korábban egy alkalommal észlelt magas érték okának megállapítása. Elképzelhető ugyanis, hogy tórium jelenléte okozta a kiugró adatot.

Ez évben nem észleltünk denevéreket a barlang bejáratí szakaszában.

4. Egyéb barlangok:

A Keszthelyi-hegység többi barlangjában, melyekre kutatási engedéllyel rendelkezünk, nem végeztünk 2004 során érdemi munkát, legfeljebb túrázási céllal kerestük fel azokat. (Róka-nyelő, Szúnyogos-nyelő, Búdöskúti-víznyelő, November 7-barlang, Nagy-töbri-barlang, Medvehagymás-barlang, Hársfa-lyuk)

II. Tapolcai barlangok

1. Tavasbarlang

A Tavasbarlangban folytattuk a radondetektorok cseréjét az ATOMKI részére. Három helyen folyik mérés a barlangban: a váróteremben, a Batsányi-teremben levő rácsnál és a csónakázó járat fordulójánál (Telefonfülkék). Az eredményekről mindeddig nem kaptunk értékelést.

2. Kórház-barlang

A barlangban ez évben nem végeztünk kutatást.

3. Plecotus 1-barlang

A barlangban 2004 folyamán egy alkalommal végeztünk bontást. A cél a régen ismert részek hozzáférhetővé tétele, melyeket a befolyt anyag eltömött. Jelenleg ez még nem sikerült, bár a fal és a törmelék között egyre nagyobb rések mutatkoznak, melyekből párás levegő áramlik fel. Sajnos a lefelé mélyített akna falát félkörben agyagos málladék alkotja, amely átnedvesedve könnyen megcsúszik, így állandó a beomlás veszélye. Ez csak az akna befejezése után, szilárd anyagú kiépítéssel hárítható el végleg.

4. Kincses-gödör

A barlangban egy alkalommal, digitális fotózás céljából jártunk. A képek azonban a fényképezőgép elemeinek lemerülése miatt nem sikerültek.

5. Berger Károly-barlang

A tapolcai barlangok közül ez a barlang jelentette fő munkaterületünket a 2004-es évben.

a.) Feltáró kutatás: Jelentősebb bontást a Kessler Hubert-teremben levő omladékban végeztünk. Folytattuk a tavaly elkezdett, mintegy 10 m hosszú, szűk folyosó bontását, melyet a terem nyugati végénél a szálkőfalat és a gyenge huzatot követve az omladékba mélyítettünk. Az előző évben kiásott járat mélyebb szinten visszakanyarodott önmaga alá, ezért az anyagszállítás lerövidítése érdekében egy 1 m mély aknával levágtuk a kanyart. A továbbiakban egy kuszodát ástunk D-i irányban, a terem falát követve az omladékban. Szerencsére ezen a szakaszon megmaradt a terem mennyezete, így nem fenyegetett omlásveszély. 2004 végéig körülbelül 5 métert haladtunk előre az aknától. Az utolsó szakaszon a járat némileg kiszélesedett, egyre nagyobb légrések vannak a mennyezet és az omladék között.

Érdekesek a kiszélesedés mennyezetében levő oldott repedések és lyukak. Korábban a munkahely felső szintjén is megfigyeltünk hasonló, ott lefelé vezető nyílásokat, így valószínűsíthető, hogy ezek egy alsó és felső járatszintet kötöttek össze. A terem beomlása során ezek a szintek összeszakadhattak, csak a falak mentén maradt meg néhol az egykori alsó szint mennyezete.

A térképezési munkák során kitágítottuk a Piedl-teremből keletre vezető járat szűkületét, így itt már természetesebb kutatóink is leférnek.

b.) Térképezés: Az idei évben kevés eredményt hozó feltárási munkák mellett folytattuk a meglevő szakaszok dokumentálását. Sikeresen befejeztük az 1:100 méretarányú térkép készítését. Előző évben már eljutottunk a Plózer-teremig, idén az ehhez csatlakozó omladékot, valamint a Kessler Hubert-terem és a Keszler Aladár-terem térségét mértük fel. Ugyancsak ez évben térképeztük fel a Piedl Endre-terem keleti oldalágát. Elkészültek az 1:100 méretarányú térképszelvények és metszetek, valamint egy 1:300 arányú áttekintő térkép is.

A térképezés során bányászati függőkompaszt, ehhez tartozó fokívet, valamint mérőszalagot használtunk.

A felmérés szakaszai:

Dátum	Pontok száma, helye	Felmérők neve
2003. 03. 12.	94-98. Plózer-terem déli oldalága	Pál Tamás, Szilaj Rezső
2003. 04. 06.	0-15. Északi-ág	Nagy Eszter, Sebestyén Péter, Szilaj Rezső, Tinn József
2003. 06. 09.	15-33. Horváth-terem és déli átjárói	Nagy Eszter, Sebestyén Péter, Szilaj Rezső, Tinn József
2003. 07. 13.	34-43. Piedl-terem északi része, keleti oldalág eleje	Keresztényi István, Keresztényi Istvánné, Szilaj Rezső, Tinn József
2003. 12. 07	44-54. Piedl-terem déli része, Plózer-terem	Szilaj Rezső, Tinn József, Vidám Róbert
2004. 01. 18.	55-67. Plózer-terem feletti omladék, Kessler-terembe vezető átjáró	Szilaj Rezső, Tinn József, Tóth Péter
2004. 02. 08.	68-78. Kessler-terem	Sárközi Attila, Szilaj Rezső, Tinn József
2004, 05. 08.	79-87. Keszler-terem	Szilaj Rezső, Tinn József, Tóth Péter
2004. 05. 09.	88-93. Piedl-terem keleti ága, belső rész	Szilaj Rezső, Tinn József

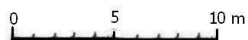
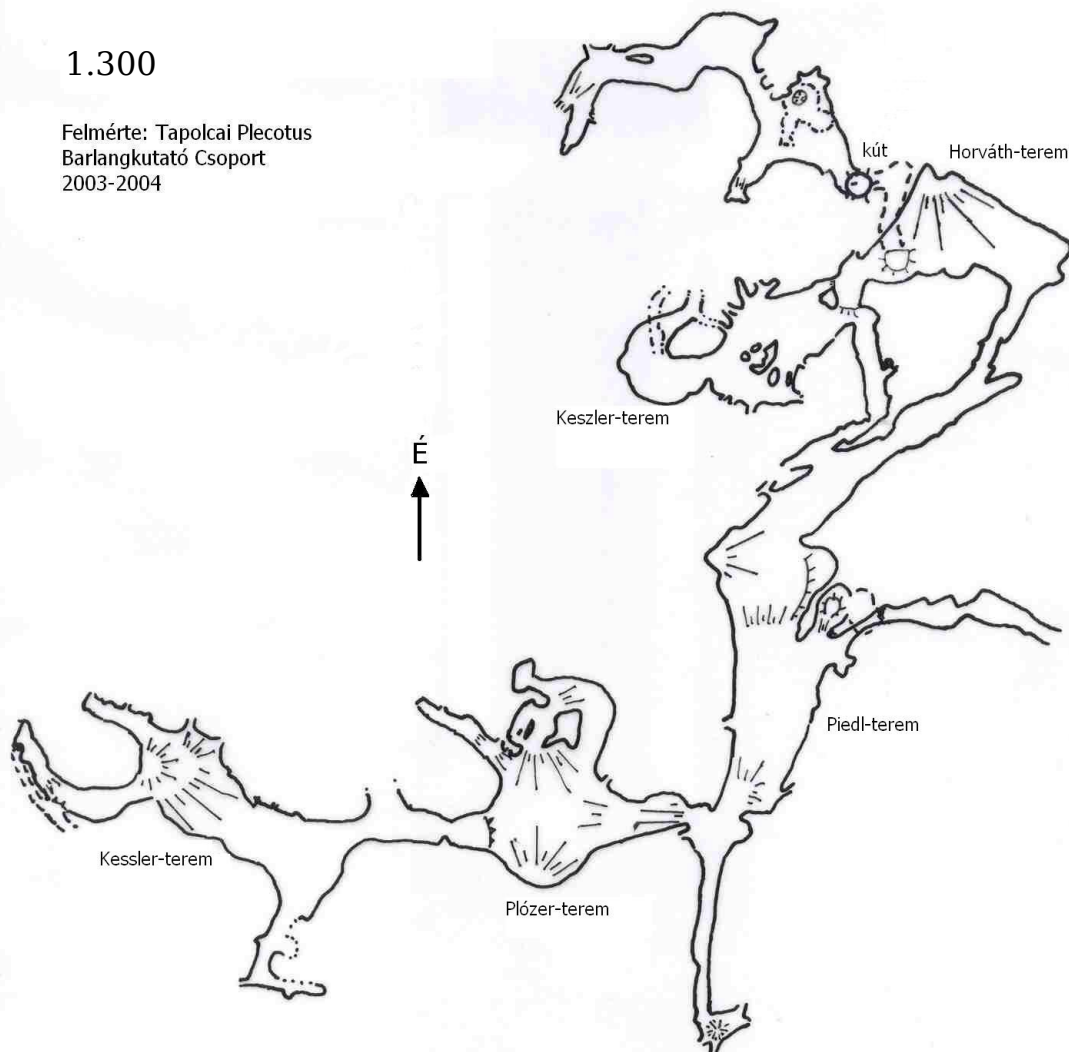
A barlang felmért hossza 281 méter, legmélyebb pontja 13,5 méterrel van a bejárat szintje alatt.

BERGER KÁROLY-BARLANG

TAPOLCA

1.300

Felmérte: Tapolcai Plecotus
Barlangkutató Csoport
2003-2004

c.) Hőmérsékletmérések:

2004-ban folytattuk a 2002-ben elkezdett mérésorozatot a barlang négy pontján (a legbelső terem kivételével minden teremben). Ehhez tizedfokos beosztású hőmérőket használtunk. Ebben az évben három alkalommal a belső teremben is mértünk hőmérsékletet digitális hőmérővel, de csak a téli félévben, így az itteni hőmérsékleti dinamikára vonatkozóan még nem lehet következtetéseket levonni.

Már 2002-ben megfigyeltük azt a hőmérsékleti tendenciát, hogy nyár végétől növekedni kezd a barlangi levegő hőmérséklete, majd november közepétől újra csökkenni kezd. 2003 elején tovább folytatódott a csökkenés egészen nyár elejéig, majd ősztől ismét emelkedett a higanyszál. Ez a hőmérsékleti ciklus 2004-ben is megfigyelhető volt. (Nyár elejéig hűlés, júliustól, illetve a Plózer-teremben már májustól emelkedés)

Ha az egyes mérési helyek hőmérsékleti értékeit összehasonlítjuk, az látható, hogy 2003-ban a belső termék (Plózer-t, Piedl-t.) hőmérséklete a téli időszakban a külsőké alá csökken, ősszel viszont fölénk emelkedik. (2. diagram) 2004-ben kiegyenlítettebbek lettek a hőmérsékleti viszonyok, csökkent a hőingás. Ez annak tulajdonítható, hogy a Piedl-terembe, valószínűleg a szomszédos Béla-barlangon keresztül folyamatosan hideg levegő áramlott be a lehűlések idején, de ez mára a Béla-barlang lezárása nyomán megszűnt.

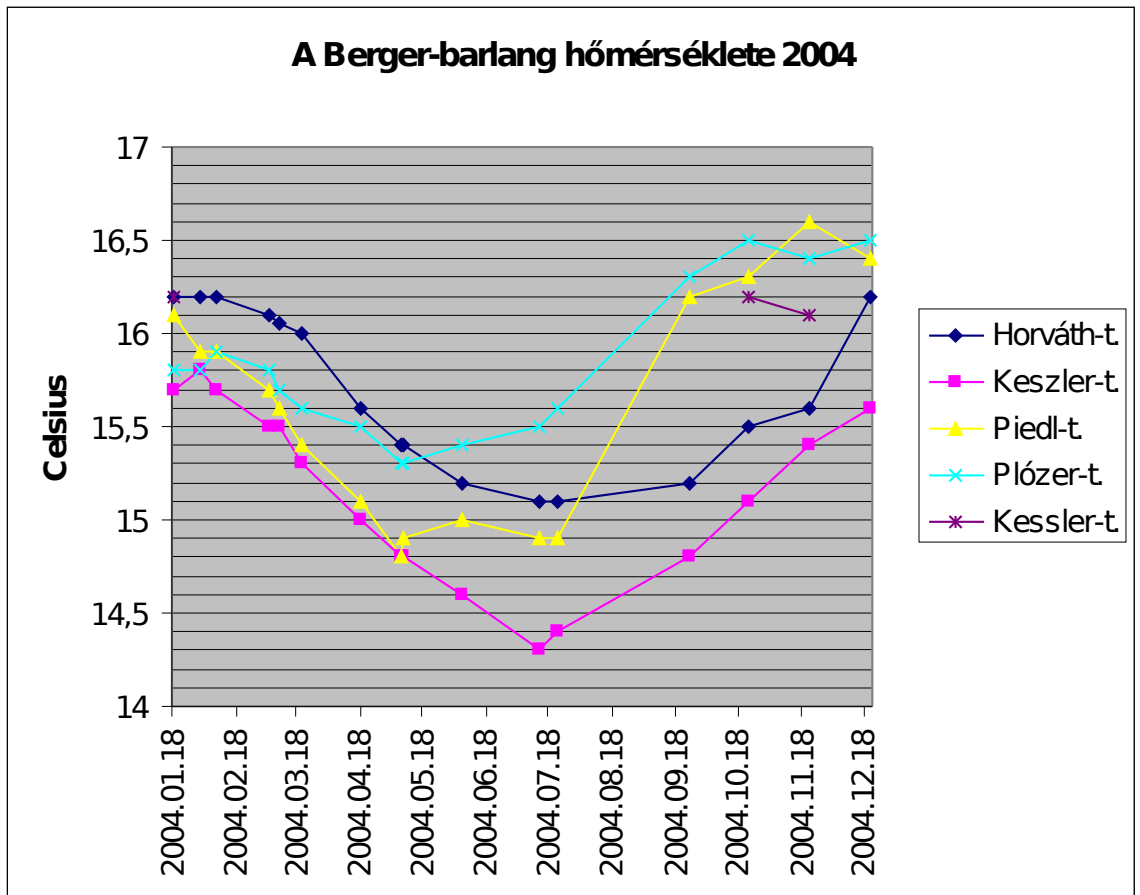
Megfigyelhető, hogy a 2003-as évhez képest 2004-ben magasabb volt az átlaghőmérséklet. (2. grafikon) Az év végi hőmérsékletek viszont már meglehetősen hasonlóak, ami talán arra utal, hogy a barlang klímája stabilizálódik.

Összegezve megfigyeléseinket, ezek megerősítik a már az előző jelentéseinkben kifejtett elméletet a barlang légkörezéséről. E szerint a téli hónapokban viszonylag hideg levegő jut be a barlangba. Ez a nyári időszakban lassan melegszik fel. Ősszel viszont, amikor megkezdődik a kintinél immár melegebb barlangi levegő kiáramlása, ez a hasadékokban, vagy a mélyebb zónákban levő levegőt is megmozdítja, ami beáramlik az üreg légterébe, gyorsítva a felmelegedést. A lehűlés folytatódásával a bejáraton

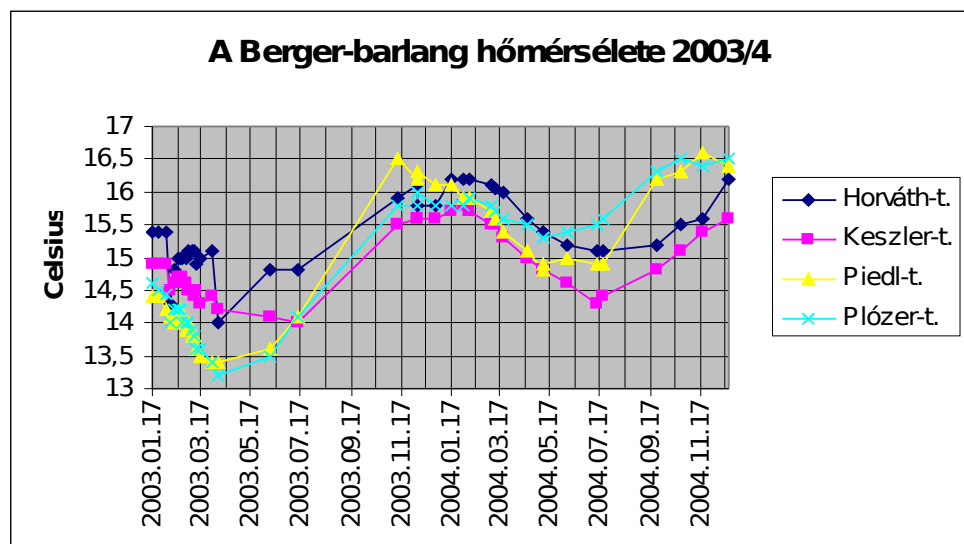
továbbra is meleg levegő áramlik ki, de megindul a már említett hideg beáramlás, ami korábban a Piedl teremben volt a legerősebb. Itt azonban a Béla-barlang bejáratának megszüntetése nyomán leállt, vagy csökkent. Ennek ellenére az omladékokon, repedéseken keresztül ma is jut be hidegebb levegő a barlangba. 2003-as megfigyeléseink szerint erős hidegfront esetén a bejáratí aknán át is áramlik be hideg levegő. A hőmérséklet-változások egyébként nem haladták meg a 2-3 fokot, tehát a kinti levegő nem jut be közvetlenül az üregekbe, legfeljebb nagyon kis mennyiségben.

Dátum	Hőmérséklet (Celsius))				Kessler-t.
	Horváth-t.	Keszler-t.	Piedl-t.	Plózer-t.	
2004.01.18	16,2	15,7	16,1	15,8	16,2
2004.01.31	16,2	15,8	15,9	15,8	
2004.02.08	16,2	15,7	15,9	15,9	
2004.03.05	16,1	15,5	15,7	15,8	
2004.03.10	16,05	15,5	15,6	15,7	
2004.03.20	16	15,3	15,4	15,6	
2004.04.18	15,6	15	15,1	15,5	
2004.05.08	15,4	14,8	14,8	15,3	
2004.05.09	15,4	14,8	14,9	15,3	
2004.06.06	15,2	14,6	15	15,4	
2004.07.13	15,1	14,3	14,9	15,5	
2004.07.22	15,1	14,4	14,9	15,6	
2004.09.24	15,2	14,8	16,2	16,3	
2004.10.23	15,5	15,1	16,3	16,5	16,2
2004.11.21	15,6	15,4	16,6	16,4	16,1
2004.12.21	16,2	15,6	16,4	16,5	

1. diagram

2. diagram

III. Csoportélet

Túrázás: Csoportunk tagjai közül Szilaj Rezső két társával a Karszt-hegységben és a Júliai-Alpokban tett háromnapos napos túrát. Egyebek mellett felkeresték a Nanos-plató alatti Vipava-forrásokat, a Skocjani-barlangrendszert, a Vilenica-barlangot, a Grotta Gigantét, a Timavo-forrásokat, a Boka-forrást és vízesést, valamint megmászták a Mala Mojstrovka nevű csúcsot.

Októberben a karrjairól híres Totes Gebirgében tettünk egy egynapos túrát az Elmtől északra eső fennsíkon.

Csoportunk Budapest környéki tagjai Tinn József vezetésével rendszeresen túráztak a Mátyáshegyi-barlangban.

Kezdő tagjelöltjeinknek Tapolcán és környékén is vezettünk túrákat, de elsősorban saját barlangjainkba. Főként diákok érdeklődtek tevékenységünk után.

Együttműködés más szervezetekkel:

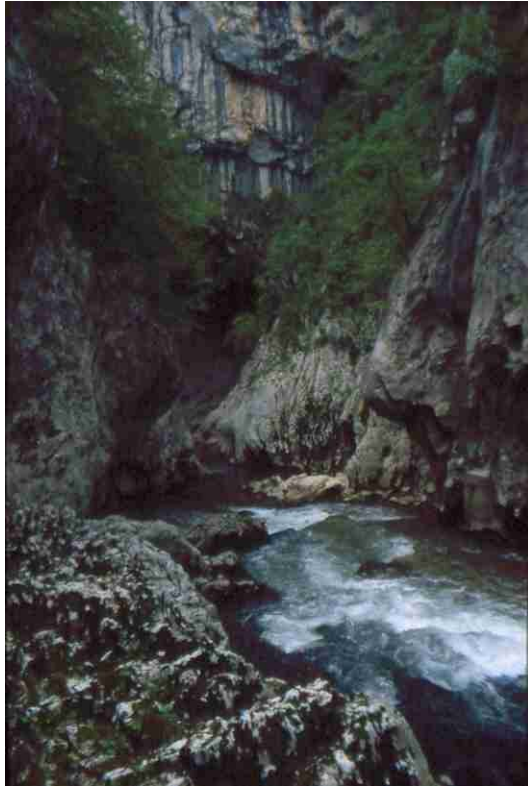
Csoportunk tagja a Bakonyi Barlangkutató Egyesület Szövetségének, így rendszeresen részt veszünk az általuk szervezett táborokon és kutató-hétvégeken is. Több alkalommal jártunk a Kab-hegyen, ahol az Öreg-köves barlangját, valamint a Baglyas-víznyelőket tártuk fel. Utóbbi helyen a nagy terem megtalálásakor is ott voltunk.

Ugyancsak tagjai vagyunk a Bakonyi Barlangi Mentőszolgálatnak, melynek mentőgyakorlatain 2004-ben két alkalommal vettünk részt. Tagjaink közül egy fő (Nagy Eszter) jelentkezett az általuk szervezett barlangi túravezetői tanfolyamra, melyet sikeresen el is végzett.

A Bakonyban működő csoportok közül a balatonedericsi Styx Csoporthoz fűznek a legszorosabb kapcsolatok. Egyrészt közösen kutatjuk a Csodabogyós- és a Szél-lik-barlangot, másrészt egyéb akcióikban is közreműködtünk időnként, így augusztusi táboruk alatt a Döme-barlang és a GN-töbör kutatásában.

Képek a túrákról

Skocjan: Mahorcsics-barlang

San Giovanni: Timavo-források

Villa Opicina: Grotta Gigante

Júliai-Alpok: Mala Mojstrovka

Totes Gebirge

Eiskapelle

Karrakna a Totes Gebirgében

Esóvízkarrok

IV. Összefoglalás

Ebben az évben két barlangban végeztünk jelentősebb feltáró munkát: a Csodabogyós- és a Berger Károly-barlangban. Előbbiben főként a Szél-lik irányába vezető összekötő járatok keresésére összpontosítottunk a Patak-meder-ág térségében. Itt egy kisebb (kb. 25 méteres) alsó járatszakaszt sikerült feltárni,

A Berger Károly-barlangban a Kessler-teremben levő omladék bontása egyelőre nem járt jelentősebb eredménnyel. Elkészült viszont a barlang 1:100 méretarányú térképe. Rendszeres hőmérsékletméréseket is végeztünk ezen a helyen. Úgy tűnik, a barlang két éven át tapasztalt melegedése idén már megállt.

A Vaddisznós- és a Tavasbarlangban havonta radondetektor-cseréket folytattunk.

Szorosan együttműködünk a Styx Barlangkutató Csoporttal, mellyel közösen kutatjuk a Csodabogyós- és a Szél-lik barlangokat. Jó a kapcsolatunk a Bakonyi Barlangkutató Egyesületek Szövetségével (melynek tagjai vagyunk), valamint a Bakonyi Barlangi Mentőszolgálattal is.

BERGER KÁROLY-BARLANGSZELVÉNYKIOSZTÁS

TAPOLCA

Felmérte: Tapolcai Plecotus
Barlangkutató Csoport
2003-2004

